

Nefndasvið Alþingis
Umhverfis- og samgöngunefnd
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Garðabær, 9. febrúar 2021
Tilvísun: 202101-0065
KHS/ERU
þþ

Efni: Umsögn um drög að frumvarpi til laga um vernd, velferð og veiðar villtra fugla og villtra spendýra, 368. mál.

Náttúrufræðistofnun Íslands fagnar þessu löngu tímabæra frumvarpi og telur að með samþykkt þess verði stigið framfaraspor varðandi vernd og veiðar villtra fugla og villtra spendýra hér á landi. Þetta á sérstaklega við ákvæði um gerð stjórnunar- og verndaráætlana og því lykilhlutverki sem þeim er ætlað að gegna í málaflokknum. Eins eru nú miklu skýrari og ítarlegri ákvæði en í núgildandi lögum, m.a. vegna þess að framkvæmd þeirra mun skv. frumvarpinu ekki hvíla í jafnmiklum mæli á setningu reglugerða og til þessa. Þá er til mikilla bóta hversu rík áhersla er lögð á sjálfbæra nýtingu allra þeirra dýrastofna sem koma við sögu, hvort sem slíkar nytjar byggja á aldagamalli hefð eður ei.

Helsti ágalli frumvarpsins er að selir og hvalir eru undanskildir og verður fjallað um það í lok þessa bréfs.

Athugasemdir við einstaka greinar

1. gr. Markmið

1. mgr. Orðist svo: „Stuðla að því að náttúran fái að þróast eftir eigin lögmálum“, sbr tillögur nefndar sem vann skýrslu fyrir umhverfis- og auðlindaráðherra og skilaði álit 2013 (hér eftir nefnd Villdýraskýrslan), sjá https://www.stjornarradid.is/media/umhverfisraduneyti-media/media/pdf_skrar/vernd-velferd-og-veidar-loka-8-mai-2013.pdf

2. gr. Gildissvið

Náttúrufræðistofnun leggur til að ákvæðið verði orðað þannig að lögin taki til allra villtra fugla og villtra spendýra á íslensku yfirráðasvæði og í efnahagslögsögu Íslands og að selir og hvalir falli undir lögin. Er í því sambandi vitnað í ítarlegan rökstuðning í Villdýraskýrslunni sem og kafla síðast í þessu bréfi.

3. gr. Skilgreiningar

5. msl.: *Ágeng, framandi tegund.* Nota frekar skilgreiningu í Villidýraskýrslunni: „Framandi lífvera sem a) sýnir mikla eða hraða útbreiðsluaukningu af eigin rammleik eða b) veldur eða

er líkleg til að valda rýrnun líffræðilegrar fjölbreytni, efnahagslegu eða umhverfislegu tjóni eða er skaðleg heilsufari manna.“

Eftir 15. msl. bæta við skilgreiningu :

Grenjatími: 15. apríl – 15. ágúst. Í núgildandi lögum er *grenjatími* skilgreindur frá 1. maí til 31. júlí en í frumvarpinu hefur skilgreining á þessu tímabili verið felld niður. Náttúrufræðistofnun leggur til að þetta tímabil verði skilgreint á ný og verði dagsett frá 15. apríl til 15. ágúst. Nauðsynlegt er að skilgreina það tímabil, á sama hátt og varptíma fugla, þar sem um viðkvæman tíma í lífsferli dýranna er að ræða. Mælingar Náttúrufræðistofnunar á innsendum refahræjum benda til þess að sumar læður geti verið gotnar fyrr en áður hefur verið áætlað (fyrir 1. maí). Jafnframt hefur vöktun Náttúrufræðistofnunar á refum á Hornströndum leitt í ljós að yrðlingar halda sig enn við greni foreldranna fram í ágúst.

Um friðhelgi refagrenja á grenjatíma er enn fremur getið í 45. gr. en ætti að auki að vera fjallað um í 10 gr. og 13. gr. (sjá umsögn neðar).

28. msl. Sjálfbærar veiðar: Orðist svo í samræmi við tillögur í Villidýraskýrslunni: „*Sjálfbærar veiðar: Veiðar teljast sjálfbærar ef nýliðun stendur undir veiðum þannig að stofn nær að endurnýja sig reglulega og viðhalda þeirri stofnstærð og útbreiðslu til langs tíma litið, sem náttúruleg takmörk setja.*“

33. msl. Tjón af völdum villtra dýra: bæta þarf við enda setningarinnar, *þegar um er að ræða framandi ágenga tegund.* Mikilvægt er að því sé haldið til haga að afrán rándýra á aðrar tegundir er eðlilegur hluti af náttúrulegu ferli en ekki tjón á náttúru landsins. Annað gildir um framandi ágengar tegundir, sem sannarlega geta valdið tjóni á náttúru landsins og líffræðilegri fjölbreytni.

37. msl. Virk veiðistjórnun – Raða þarf þessari skilgreiningu á réttan stað á listanum, eftir stafrófsröð.

6. gr. Náttúrufræðistofnun Íslands

Fyrsta málsgrein orðist svo (verður að tveimur málsgreinum):

Náttúrufræðistofnun Íslands rannsakar villta fugla og villt spendýr, kortleggur útbreiðslu og heldur skrá um mikilvæg búsvæði þeirra, svo sem fuglasvæði, selalátur og refagreni og sér um merkingar á villtum fuglum og spendýrum sbr. 30.gr.

Náttúrufræðistofnun Íslands vaktar ástand villtra fugla og villtra spendýra, metur stofnstærð, verndarstöðu og verndarþörf tegunda. Stofnunin setur upp vöktunaráætlanir fyrir villta fugla og villt spendýr í samvinnu við aðra vöktunaraðila, sér til þess að vöktun sé viðhaldið, tekur reglulega saman niðurstöður vöktunar og birtir. Sérstakar vöktunaráætlanir skulu gerðar vegna tegunda sem friðun hefur verið létt af til nytja og veiða.

Önnur málsgrein: ... „sem heyra undir lög þessi“ falli á brott. Þetta orðalag er yfirleitt ekki notað í frumvarpinu, kemur auk þess fyrir í 9. gr og 46. gr og er óþarfi þar sem gildissvið laganna er skýrt tekið fram í 2. gr. auk þess túlka mætti slíkt orðalag þannig að verið væri að setja gerða válista einhverjar skorður.

9. gr. Friðun

Fyrsta málsgrein: „sem heyra undir lög þessi“ falli niður, sjá athugasemdir við 6. gr.

10. gr. Önnur vernd villtra fugla og villtra spendýra og búsvæða þeirra.

Bæta þarf í þessa grein vernd búsvæða refa:

í 2. mgr., 3. línu ... um varptímamann **og refa á grenjatíma** og gera nauðsynlegar....

Jafnframt, í 3 mgr, 3 línu og hárfellis, **við greni á grenjatíma** og á varptíma

Þá þarf að umorða málsgreinina til að hún verði skýrari.

10. grein yrði þá svohljóðandi:

Forðast skal alla óþarfa truflun á dýralífi og röskun á búsvæðum, lykilbúsvæðum eða lykilstöðum. Eigendum eða ábyrgðaraðilum hunda og katta ber að virða friðhelgi fugla um varptímamann og refa á grenjatíma (sbr. 45. gr.) og gera nauðsynlegar ráðstafanir til að forða tjóni og röskun af þeirra völdum.

Óheimilt er að þeyta flautur, fljúga þyrlum, flygildum eða öðrum loftförum, sigla hávaðamiklum skipum eða bátum eða vera með annan hávaða að óþörfu við eftirfarandi búsvæði villtra fugla og villtra spendýra sem ráðherra er heimilt að tilgreina í reglugerð skv. 54. gr., innan þeirra fjarlægðar- og tímamarka sem þar koma fram: selalátur á tímum kæpingar og hárfellis, refagreni á grenjatíma, fuglabjörg og aðrar fuglabýggðir á varptíma. Enn fremur er óheimilt að hleypa af skoti á landi nær sömu stöðum en 200 m og á sjó nær en 2 km. Aldrei má skjóta fugl í fuglabjörgum, steypa undan fuglum eða ryðja fuglabjörg.

Óheimilt er að veiða fugla í sárum og ófleyga unga. Lifandi ósærða fugla sem lenda í neti við veiðar skal ávallt greiða úr netinu og sleppa.

11. gr. Velferð villtra fugla og villtra spendýra

Bæta við heimild ráðherra að setja reglugerð um efni þessarar greinar, skv. 54. gr. Í lögum um Velferð dýra nr. 55/2013 eru ákvæði sem að hluta til eru samhljóða, sbr. 5. mgr. eru ekki heimildir til reglugerðarsetningar. Að mati Náttúrufræðistofnunar er nauðsynlegt að hafa slíka heimild, sérstaklega varðandi ákvæði um hjálparskyldu í 5. mgr..

13. gr. Sértæk friðun og verndun hreiðurstæða og búsvæða annarra villtra fugla.

Bæta þarf í þessa grein heimild til sértækrar friðunar og verndar búsvæða refa og sela:

Sjá umsögn um 10. gr. þar sem friðhelgi refagrenja þarf að eiga við, jafnt og annarra búsvæða villtra fugla og villtra spendýra.

Gera þarf ráð fyrir að sértæk friðun og verndun búsvæða taki ekki eingöngu til villtra fugla heldur geti einnig átt við villt spendýr. Greinin verði þá svohljóðandi:

13. gr. Sértæk friðun og verndun hreiðurstæða og búsvæða annarra villtra fugla og villtra spendýra.

Ef nauðsyn ber til er ráðherra heimilt í reglugerð, sbr. 54. gr., að eigin frumkvæði eða að fenginni tillögu Náttúrufræðistofnunar Íslands og að fenginni umsögn Umhverfisstofnunar, að veita hreiðurstæðum og búsvæðum tiltekinn annarra sjaldgæfra og viðkvæmra fuglategunda, eins og t.d. fálka, sambærilega eða svipaða vernd og mælt er fyrir um í 12. gr.

Ráðherra er heimilt með reglugerð, sbr. 54. gr., að setja sérstakar umgengnisreglur um vistgerðir eða búsvæði annarra villtra fugla, t.d. á varptíma, eða villtra spendýra á tilteknu tímabili, ef sýnt þykir að ákveðnum stofni eða tegund stafi sérstök ógn af mannaferðum eða umferð eða sé sérstaklega viðkvæm fyrir raski.

17. gr. Almenn skilyrði fyrir afléttingu friðunar vegna nytjaveiða og eggjatöku

Orðalag í 2. málslíð sé samræmt við orðalag í skilgreiningu á sjálfbærni í 29. lið í orðskýringum (3. gr.).

Sjá jafnframt aths. við 3. gr. hér að ofan. Orðalag sé í samræmi við tillögur sem settar eru fram í villidýraskýrslunni.

18. gr. Aflétting friðunar vegna tjóns af völdum villtra fugla og villtra spendýra

2. msl. 2. mgr. orðist svo: *Ákvörðun byggist á stjórnunar- og verndaráætlun og að veiðar séu sjálfbærar, skv. 3 gr., nema áætlunin geri ráð fyrir að fækka í stofninum.*

Að mati Náttúrufræðistofnunar ætti ekki að skilgreina sjálfbærar veiðar í frumvarpinu með öðrum hætti en byggt er á í skilgreiningum hugtaka í 3. gr.

Samræma þarf orðalag við orðskýringu á tjóni í 1. málsgrein 5. línu: *veruleg áhrif á líffræðilega fjölbreytni, sbr. XI kafla.* Sbr aths við 33. lið 3. gr. um orðskýringar: Tjón af völdum villtra dýra.

Gera þarf skýran greinarmun á aðgerðum til að verjast skilgreindu tjóni af völdum upprunategundar eða framandi ágengrar tegundar.

Afléttun friðunar til varnar tjóni skal ávallt byggð á verkferli sem lagður er til í stjórnun og verndaráætlun. Slík aflétting ætti aldrei að vera ótímabundin og gera á ráð fyrir árangursmati og endurskoðun við uppgjör innan ákveðins tímaramma.

19. gr. Aflétting friðunar eða undanþága vegna annarra atvika

Bæta þarf eftirfarandi við lok 4. málsgreinar

...leita umsagnar Matvælastofnunar, nema vegna föngunar villtra fugla eða villtra spendýra til merkinga, sbr. 30 gr.

Samkvæmt 30. gr. er Náttúrufræðistofnun heimilt að merkja dýr.

21 gr . Veiðstjórnun

4. mgr. orðist svo (í samræmi við tillögur um breytingar á skilgreiningum í 32. msl. 3. gr.: Aðgerðir til veiðistjórnunar geta einnig falið í sér veiðar, eða útrýmingu framandi ágengra eða mögulega framandi ágengra tegunda og villinga sem valdið geta óæskilegri og verulegri breytingu á náttúru landsins eða taldar eru líklegar til að ógna eða hafa veruleg áhrif á líffræðilega fjölbreytni, sbr. 67. gr. laga um náttúruvernd, nr. 60/2013.

Að mati Náttúrufræðistofnunar ætti ekki að tilgreina eggjatöku sem mögulega veiðistjórnunaraðferð þegar kemur að veiðistjórnun en heimildir eru annars staðar í lögnum að beita aðferðum sem annars teljast ólögmetar til að verjast tjóni ef aðrar aðferðir eru ekki taldar duga, sbr. 24. gr.

24. gr. Veiðiaðferðir

Í þessari grein eru m.a. taldar upp ólöglegar veiðiaðferðir og er þar að mestu leyti byggt á IV. Viðauka í Bernarsamningnum um verndun villtra plantna og dýra og lífsvæða Evrópu sem Ísland gerðist aðili að árið 1993. Þessi ákvæði eru jafnframt í nógildandi lögum. Á þessum lista vantar skilyrðislaust bann við notkun ljósgjafa við veiðar.

Í 11. msl. 2. mgr 24. gr. frumvarpsins er tekið fram að ekki megin nota fastan ljósgjafa, nema til refaveiða. Þetta er brýtur í bága við Bernarsamninginn (sem nefnir „Artificial light sources“) og ber því að fella niður. Þess má geta að Íslendingar gerðu ýmsa fyrirvara þegar þeir gerðust aðilar að Bernarsamningnum, þó ekki varðandi þetta ákvæði. Í þingsályktuninni um fullgildingu samningsins kom fram að í 9. gr. hans sé kveðið á um að veita megi undanþágur frá banni við notkun veiðiaðferða finnist engin önnur viðunandi lausn og undanþágan stefni viðkomandi dýrastofni ekki í útrýmingarhættu. Það væri því ástæðulaust að gera fyrirvara.

Í 3 málsgre.: Lagt er til að einnig verði leitað umsagnar MAST, sjá aths við 19. Gr..

27. gr. Útgáfa veiðikorta

Setja þarf reglugerð um veiðikort og ráðgjafanefnd um úthlutun tekna af sölu þess.

30. gr. Merking á villtum dýrum

Bæta þarf við „fanga og“ í fyrstu línu:

Náttúrufræðistofnun Íslands hefur ein heimild til að láta fanga og merkja villta fugla og villt spendýr...

Til að merkja dýrin er nauðsynlegt að fanga þau fyrst, sjá athugasemd við 19. grein. Orðatiltækið *veiðar* á ekki við hér enda skilgreint sem handsömun til að deyða dýrið skv. 36. lið í orðskýringum (3. gr.).

33. gr. Eggjataka

Lagt er til að fella niður þessa grein. Í 1. mgr. eru rætt um heimild almennings til eggjatöku tiltekinna fjögurra tegunda í þjóðlendum. Þetta eru silfurmafur, sílamáfur, svartbakur og hvítmafur. Allar eru þær á valista Náttúrufræðistofnunar eða taldar í yfirvofandi hættu. Þá verpa þær nánast ekkert í almenningum, að örfáum svartbaks- og sílamáfspörum undanskildum. Þá er ætti að mati Náttúrufræðistofnunar ekki útvíkka heimildir til eggjatöku frá því sem nú er enda gengur það í berhöggi við alþjóðlegar skuldbindingar og íslensk lög um langa hríð.

Parísarsamningurinn (International Convention for the Protection of Birds) er alþjóðasamþykkt um vernd fugla og hafa megin ákvæði hans verið tekin upp í öðrum samningum, einkum í Bernarsamningnum. Meðal ákvæða Parísarsamningsins var að banna skyldi tilteknar veiðiaðferðir og töku eggja og unga. Íslendingum og ýmsum öðrum norðlægum þjóðum var í 6. grein samningsins veitt leyfi til að undanskilja ákveðnar gerðir nytja frá síðastnefndu ákvæðunum vegna sérstakrar efnahagslegrar þýðingar slíkra veiða til áframhaldandi nýtingar Íslendinga á ýmsum hlunnindum, þar á meðal eggja- og ungatekju. Það má því segja að slíkar nytjar byggja á undanþágu og myndi það brjóta í bága við alþjóðlegar skuldbindingar að útvíkka slíkar heimildir.

42. gr. Leiðbeiningar til varnar tjóni og tilkynning á tjóni.

Í 2. málsgrein, 5. línu vantar orðið *spen* fyrir framan dýra, til samræmis við *villtra fugla og villtra spendýra...*

44. gr. Refir

Í 4. mgr., 2. línu stendur *Að fengnum árlegum skýrslum um veiðarnar.*

Þar ætti frekar að standa **Að fenginni skýrslu um veiðarnar ...** en það er nauðsynlegt til að meta árangur veiðanna og endurskoða þá áætlun sem afléttingin byggir á.

Árlegar skýrslur eru tilvísun í núverandi kerfi þar sem ekki er lagt mat á tjón og gert ráð fyrir að aflétting á friðun á svæðinu sé varanlegt ástand. Mikilvægt er að að aflétting sé byggð á áætlun sem lögð er fram í stjórnunar og verndaráætlun og miði af því að takmarka tjón, sbr. 2. mgr. 44. gr.

Afléttun friðunar til varnar tjóni skal ávallt byggð á verkferli sem lagður er til í stjórnunar- og verndaráætlun. Slík aflétting ætti aldrei að vera ótímabundin og gera á ráð fyrir árangursmati og endurskoðun við uppgjör innan ákveðins tímaramma.

45. gr. Refagreni

Neðst í grein 45 þarf að bæta við eftirfarandi setningu:

Ákvæði um vernd búsvæða villtra fugla og villtra búsvæða, sbr. 10. gr. tekur einnig til friðhelgi refagrenja. Sértek friðun getur átt við um refagreni á tilgreindu svæði og tímabili, sé þeirra getið í reglugerð skv. 13. gr.

Sjá enn fremur athugasemdir um 10. gr. og 13. gr. að ofan.

53. gr. Réttarfar, refsingar og viðurlög

Bæta við refsheimild varðandi veiðar sem teljast hvorki nytjaveiðar né eru til að verjast tjóni. f. liður orðist svo: *veiðar; þar með talin eggjataka, er stunduð utan leyfilegs tíma.*

Eggjataka telst vera veiðar sbr. 35. msl. 3. gr. frumvarpsins.

54. gr. Setning reglugerða

Bæta þarf við heimild til að setja reglugerð:

Um velferð villtra fugla og villtra spendýra (11. gr),

Um veiðikort (27. gr),

Um afléttingu friðunar vegna villtra fugla og spendýra sem geta valdið tjóni (18. gr),

Um veiðiaðferðir (24. gr).

55. gr. Gjaldtaka

Náttúrufræðistofnun gerir athugasemdir við 4. og 5. mgr. þessarar greinar er varða fjárveitingar til Umhverfisstofnunar og Náttúrufræðistofnunar, bæði efnislega og eins fjalla þær um gjaldtöku en ekki fjárveitingar. Samkvæmt þeim skal Umhverfisstofnun gera tillögur til ráðherra um fjárveitingar til sjálfs sín – sem og Náttúrufræðistofnunar – er varða rannsóknir, vöktun, gerð stjórnunar- og verndaráætlana fyrir veiðistofna, veiðieftirlit og stýringar á stofnum villtra fugla og villtra spendýra á grundvelli fjárheimildar í fjárlögum. Eins kemur fram að þessar tillögur Umhverfisstofnunar skuli unnar í samráði við fimm manna ráðgjafanefnd sem ráðherra skipar til tveggja ára í senn samkvæmt verklagsreglum sem hann setur.

Í drögum að frumvarpinu sem kynnt var í Samráðsgátt stjórnvalda sumarið 2020 var ein sambærileg málsg. sem hljóðaði svo: *Ráðherra ákvarðar fjárveitingu til Umhverfisstofnunar á grundvelli fjárheimildar í fjárlögum til rannsókna, vöktunar, veiðieftirlits og stýringar á stofnum villtra dýra og útgáfu veiðikorta. Ráðherra úthlutar fé til rannsókna af fjárveitingu skv. 1. másl. að fengnum tillögum Umhverfisstofnunar.*

Í greinargerð með frumvarpinu (bls. 74) er fjallað um 4. mgr. og þar kemur fram eftirfarandi:

Í ákvæðinu er mælt fyrir um að ráðherra úthluti fé skv. 1. málslíð að fengnum tillögum Umhverfisstofnunar á grundvelli verklagsreglna sem hann setur um samráð stofnunarinnar við hagsmunaaðila.

Því er ljóst 4. mgr. á við þá fjármuni sem renna í ríkissjóð skv. 1 málslíð, þ.e. vegna sölu veiðikorta. Þetta þarf að orða skýrar, svo ekki sé um villst að verið sé að fjalla um tekjur af sölu veiðikorta.

Jafnframt er vísað í nefnd, sem hvergi er minnst á annars staðar í lögunum, né á hlutverk hennar. Sú ráðgjafanefnd, sem fjallað er um í greinargerðinni (bls. 74) er þegar starfandi, en rangt er farið með fjölda nefndarmanna þar, auk þess sem vantar fulltrúa Náttúrufræðistofnunar og náttúrustofa á listann sem þar er talinn upp, nema að það sé ætlunin að fella þá fulltrúa úr nefndinni.

Náttúrufræðistofnun leggur til að umræddar gr. hljóði svo:

Ráðherra ákvarðar fjárveitingu til Umhverfisstofnunar á grundvelli fjárheimildar í fjárlögum til rannsókna, vöktunar, veiðieftirlits og stýringar á stofnum villtra dýra og útgáfu veiðikorta. Ráðherra úthlutar fé til rannsókna af fjárveitingu skv. 1. másl. að fengnum tillögum Umhverfisstofnunar og í samráði við ráðgjafanefnd sem ráðherra skipar samkvæmt verklagsreglum sem hann setur.

Hvalir og selir

Helsti ágalli frumvarpsins er að selir og hvalir eru undanskildir, þrátt fyrir ítarlegan rökstuðning ýmissa fagaðila sem og nefndar sem vann umfangsmikla skýrslu og tillögur fyrir umhverfis- og auðlindaráðherra á sínum tíma. Engin rök eru færð fyrir þeirri afstöðu í greinargerð með frumarpinu önnur en þau að vísa til mjög ófullkominna laga og reglugerða (sjá kafla 3.2 í greinargerðinni). Við 1. umræðu á Alþingi kom fram hjá ráðherra að ástæðan fyrir því að hvalir og selir væru ekki inni í þessu frumvarpi væri “... einfaldlega sú að ekki náðist niðurstaða um það mál á milli ráðuneyta umhverfis- og auðlindamála og atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytis, en ég tel sjálfur einsýnt að næsta skref sé að færa þessa tvo þætti undir lögin”, sjá <https://www.althingi.is/altext/raeda/151/rad20210121T135410.html>

Engin heildstæð lög eru um vernd, veiðar og velferð sela og hvala og ekki er gerð krafa um veiðikort við selveiðar eða neina menntun selveiðimanna. Veiðistjórnun á selum og skráning veiða hefur lengst af verið í ólestri og vernd selaláttra fullnægir ekki kröfum alþjóðasamninga á sviði náttúruverndar sem Ísland er aðili að. Beinast liggur við að fella ákvæði varðandi vernd, velferð og veiðar þessara stofna inn í ný villidýralög eins og ítrekað hefur verið lagt til á síðustu áratugum. Úr því hefur hins vegar því miður ekki orðið. Á sama tíma hefur verndarstaða selastofna hríðversnað.

Lög um hvalveiðar, nr. 26/1949 fjalla fyrst og fremst um veiðar og byggir framkvæmd þeirra að mestu leyti á reglugerð nr. 163/1973 um hvalveiðar. Leyfi atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytis þarf til að stunda hvalveiðar og er enginn greinarmunur gerður á einstökum tegundum.

Samningur um verndun villtra plantna og dýra og lífsvæða í Evrópu, Bernarsamningurinn, sem Ísland gerðist aðili árið 1993, tekur m.a. til spendýra. Flest ákvæði hans eru hins vegar óvirk

hér á landi. Íslendingar gerðu á sínum tíma fyrirvara við refi og hvali, en ekki seli. Selir á Íslandi eru því ekki undanskildir ákvæðum sammingsins en þrátt fyrir það vantar mikið upp á að þeim sé fylgt eftir í þessum efnum.

Meginlög sem fjalla um hreifadýr eru Jónsbókarákvæði frá 13. öld. Auk þess er að finna ákvæði um seli í tilskipun um veiði á Íslandi frá 1849, í lögum um selaskot á Breiðafirði og uppdráp (nr. 30/1925), lögum um útrýmingu sels í Húnaósi (nr. 29/1937), lögum um lax- og silungsveiði (nr. 61/2006) og ákvæði um selveiði sem hlunnindi í lögum um landskipti (nr. 46/1941). Lagaákvæði um hvali má finna í Jónsbók en helstu lög og stjórnþæki varðandi hvali eru lög um hvalveiðar (nr. 26/1949). Það er því ljóst að heildarlög sem fjalla um vernd, friðun og veiðar eru hvorki til fyrir seli né hvali hér á landi, en núgildandi lög fjalla fyrst og fremst um veiðar. Bæði alþjóðlegir samningar sem Ísland er aðili að (til dæmis Bernarsamningurinn, CITES-samningurinn, samningurinn um líffræðilega fjölbreytni og hafréttarsamningurinn) leggja ríka áherslu á verndun lífríkis, að nytjar séu sjálfbærar og að fyrir hendi séu öflug stjórnþæki til að tryggja hvort um sig. Íslenskt lagaumhverfi varðandi vernd, veiðar og velferð sela og hvala er því ófullnægjandi.

Íslendingar hafa efnt til sérstaks samstarfs með nokkrum ríkjum og stofnuðu Norður-Atlantshafs sjávarspendýraráðið (NAMMCO) sem tekur til verndar, stjórnunar og rannsókna allra sjávarspendýra. Slíkt samstarf kemur þó ekki í staðinn fyrir lög sem taka til þessara þátta og því er ljóst að lagaumhverfi sjávarspendýra þarfnast endurskoðunar og uppbyggingar. Beinast liggur við að fella ákvæði varðandi vernd, velferð og veiðar þessara stofna inn í ný villidýralög eins og margoft hefur verið lagt til.

Virðingarfyllst,

Þorkell Lindberg Þórarinnsson
forstjóri

